

educationists of the nineteenth century, and discusses its application at the present stage on the lessons of literary reading in 1-4 grades. It describes the main stages of the formation method. Analyzed the work of I. Paulson in which the author justified the choice of learning material to read, pointed out ways to work with him. Focuses on the characteristics of scientifically-methodical works of K. Ushinsky, the founder of the method of reading explanatory, and his followers: D. Tikhomirov, V. Vakhterov. Identified the possibility of using this method on modern lessons of literary reading in primary school during the dictionary work in the study of works in various genres, analysis of popular science articles. Shows you how to work on the texts of informative character, examples of their use on the basis of texts taken from books of literary reading for 3rd grade.

Key words: method explanatory reading, study material, vocabulary work, a popular scientific article, methods of work, the lesson of literary reading.

Стаття надійшла до редакції 03.04.2017 р.

Прийнято до друку 25.05.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Горошкіна О. М.

УДК 374

А. В. Спірідонова

ОСОБЛИВОСТІ ПОЗАУРОЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНІЙ ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Закон України «Про освіту» зазначає, що позашкільне виховання є невід'ємною частиною системи освіти й спрямовується воно на розвиток здібностей і талантів учнівської молоді, задоволення її інтересів і духовних запитів.

Особливість позаурочної роботи полягає в проектуванні таких педагогічних методик і технологій, що могли б якнайповніше допомогти дітям зорієнтуватися й самореалізуватися у складній багатогранній соціокультурній ситуації.

Сьогодні все більше школярів цікавляться гуртками, факультативами та секціями. Позаурочна діяльність дає право вибору тієї галузі діяльності, яка насправді цікава. Слід зазначити, що правильно спланована та організована позаурочна діяльність дає змогу розширити та поглибити знання здобуті на уроках та активізувати інтерес до навчання.

Головна мета позаурочної роботи в школі – створення умов для творчого інтелектуального, духовного та фізичного розвитку дітей та учнівської молоді у вільний від навчання час, залучення до науково-експериментальної та дослідницької діяльності.

Таким чином, позаурочна діяльність може стати важливою умовою підвищення ефективності всього навчально-виховного процесу шкіл. На це звертали увагу педагоги В. Вугрич, О. Ігнатова, Л. Канішевська, Б. Кобзар, Є. Постовойтов, В. Слюсаренко та ін. До проблеми організації позакласної та позаурочної діяльності молодших школярів зверталися Ю. К. Бабанський, О. Б. Голік, А. Г. Глущенко, Т. Д. Дем'янюк, Н. В. Кудикіна, Г. Я. Майборода, К. М. Слесик, В. О. Сухомлинський, Т. І. Сущенко, Т. В. Чубенко, К. Д. Ушинський та ін.

Мета статті – проаналізувати особливості позаурочної виховної діяльності молодших школярів.

Позаурочна діяльність учнів спрямована на всебічний розвиток дитини, розширення її світогляду, підвищенню інтелекту. Проблема розвитку творчих здібностей учнів була і залишається однією з найбільш актуальних у педагогічній теорії та практиці.

Суть позаурочної роботи визначається діяльністю школярів у позаурочний час при організуючій і направляючій діяльності вчителя. Але ця організація проводиться таким чином, що творчість та ініціатива учнів повинні постійно виходити на перший план. Учені визнають, що позаурочна робота з будь-якого предмету відіграє величезну роль для сучасної школи [3].

Усі форми позаурочної діяльності становлять педагогічну систему виховання і сприяють поглибленню й розширенню знань та інтересів учнів. Учитель одержує тут ширші можливості вибору – змісту, форм проведення, організації та послідовності підготовки тощо, оскільки не обмежений ні програмами, ні надто суворо рамками часу. А це означає, що він має змогу доповнити сприймання світу дитиною у сферах, не репрезентованих навчальними предметами. Це, зокрема, стосується вивчення народних звичаїв, традицій та обрядів, стає можливою краєзнавча робота, спортивно-оздоровчі заходи тощо.

Організація позаурочної діяльності молодших школярів, за вибором педагогів і учнів, може здійснюватися:

- у різних організаційних формах: факультативи, гуртки пізнавальної спрямованості, предметні гуртки, метапредметные гуртки, науково-дослідне товариство учнів тощо;

- з різним кількісним складом учнів: індивідуально, в мікрогрупі, групі, колективі, масово;

- у формах проблемно-ціннісного спілкування: етичні бесіди, тематичні диспути, проблемно-ціннісні дискусії та ін.;

- у різних формах соціальної творчості та соціальних практик молодших школярів: трудової, патріотичної, екологічної та іншої спрямованості [5, с. 917].

Основними завданнями позаурочної роботи є:

- формування суспільно-громадського досвіду особистості;

- розвиток, стимулювання та реалізація її духовного і творчого потенціалу;

- створення системи пошуку, розвитку і підтримки юних талантів для формування творчої та наукової еліти у різних галузях суспільного життя;

- залучення до особистісно-значущих соціокультурних цінностей, потреба у яких не забезпечується системою базової освіти;

- задоволення потреб особистості у професійному самовизначенні;

- забезпечення соціально-педагогічного захисту неповнолітніх та організація їх дозвілля;

- розвиток психофізичних ресурсів, зміцнення здоров'я, підтримка високої працездатності протягом всього періоду навчання;

- виховання вольових якостей, формування активної життєвої позиції, здорового способу життя засобами фізичної культури та спорту.

У початкових класах чільне місце посідають ігри: дидактичні, соціальні, побутові, творчі, які проводяться в години дозвілля, на перервах, під час різноманітних пауз [1, с. 7].

На думку О. Біди, особливостями позакласної роботи є:

- добровільна участь учнів у різних заходах;

- зміст занять не обмежується рамками програми;

- методи і форми занять засновані на творчій діяльності та інтересах учнів [2].

Одним з видів позаурочної роботи є гурток. Сьогодні гурткова діяльність розглядається, як одна з ланок безперервної освіти в системі навчання та виховання. Залученість до гуртків сприяє всебічному і гармонійному розвитку особистості.

Сучасним дітям будуть цікаві гуртки загально-інтелектуального спрямування («Наочна геометрія», «Словниковий конструктор», «У світі книжок» та ін.). З практики викладання можемо зазначити, що високий інтерес викликають позаурочні заняття з природознавства та довкілля, які зазвичай насичені практичною діяльністю та цікавими фактами. Ці заняття сприяють:

- розширенню й поглибленню знань, умінь і навичок, передбачених програмою, розвитку самостійності, творчих здібностей, інтересу до вивчення природознавства, формуванню у дітей бережливого ставлення до природи;

- виявленню найпростіших закономірностей;

- встановленню зв'язків і залежностей між окремими елементами та явищами природи;

- розширенню уявлень дітей про єдність природи;

- застосуванню знань на практиці (на навчально-дослідній ділянці, географічному майданчику, в куточку живої природи тощо) [4].

Позакласна робота забезпечує сприятливі умови для ознайомлення молодого покоління з азами політичного життя України, виховання патріотично свідомих громадян, розвиває творчі здібності, активність і самостійну діяльність кожного школяра.

Отже, сучасна освіта ставить перед педагогами низку завдань, серед яких виховання в дітях самостійності й ініціативності, цілеспрямованості в діях і вчинках, розвитку самовиховання і саморегулювання відносин. У сучасних умовах проблеми моральності, моральної культури, морального виховання висуваються на одне з провідних місць.

Виявлені тенденції потребують кардинального осмислення системи позаурочної виховної роботи з позиції створення умов для вибору дитиною індивідуальної (відповідної її можливостям і схильностям, цінностям батьків і суспільства) траєкторії розвитку за рамками уроку. Отже, схилиємося до думки, що позитивна динаміка ефективності такої діяльності у початковій школі може бути лише при детальному вивченні та збалансованому поєднанні інтересів і потреб усіх учасників освітнього процесу.

Список використаної літератури

1. Анцибор М. М. Особенности организации педагогического процесса в начальных классах с продлённым днём / М. М. Анцибор, Н. Ф. Головіна. – М. : Просвещение, 1990. – 159 с. **2. Біда О. А.** Природознавство і сільськогосподарська праця: Методика викладання / О. А. Біда. – К. : Ірпінь : ВТФ «Перун», 2000. – 400 с. **3. Глухова Г. А.** Позакласна робота як засіб підвищення ефективності уроку: посіб. [для вчителів] / Г. А. Глухова. – К. : Рад. школа, 1983. – 119 с. **4. Пакулова В. М.** Методика преподавания природоведения / В. М. Пакулова, В. И. Кузнецова. – М. : Просвещение, 1990. – 192 с. **5. Сарсембенова Р. Д.** Особливості організації позаурочної роботи в початковій школі / Р. Д. Сарсембенова, А. Д. Абилхаєва // Молодий вчений. – 2016. – № 21. – С. 916–919.

Спірідонова А. В. Особливості позаурочної діяльності в сучасній початковій школі

У статті розкриваються особливості позаурочної діяльності в сучасній початковій школі; аналізуються основні завдання позаурочної та позакласної роботи; обґрунтовується актуальність і необхідність відвідування молодшими школярами гуртків і факультативів. Визначено основні критерії організації позаурочної діяльності за вибором учителя та учнів. Охарактеризовано види позаурочної діяльності. Розглядаються перспективні напрями позаурочної та позакласної роботи в початковій школі. Автор робить висновок про те, що сучасна система освіти повинна створювати всі умови для вибору дитиною тих гуртків і факультативів, які відповідали б можливостям і схильностям учня для розвитку своїх індивідуальних здібностей.

Ключові слова: позаурочна діяльність, виховна діяльність, навчально-виховний процес, молодші школярі.

Спиридонова А. В. Особенности внеурочной деятельности в современной начальной школе

В статье раскрываются особенности внеурочной деятельности в современной начальной школе; анализируются основные задания внеурочной и внеклассной работы; обосновывается актуальность и необходимость посещения младшими школьниками кружков и факультативов. Определены основные критерии организации внеурочной деятельности по выбору учителя и учащихся. Охарактеризованы виды внеурочной деятельности. Рассматриваются перспективные направления внеурочной и внеклассной работы в начальной школе. Автор делает вывод о том, что современная система образования должна создавать все условия для выбора ребенком тех кружков и факультативов, которые отвечали бы возможностям и склонностям ученика к развитию своих индивидуальных способностей.

Ключевые слова: внеурочная деятельность, воспитательная деятельность, учебно-воспитательный процесс, младшие школьники.

Spiridonova A. Peculiarities of the extracurricular activities in a modern elementary school

The article reveals the peculiarities of the extracurricular activities in a modern elementary school; analyzes the main tasks of the extracurricular and out-of-school activities; makes a strong case for junior pupils visiting some hobby groups and electives. The teacher and pupils' choice define the essential criteria of the extracurricular activities organization. The extracurricular activities types are characterized. The promising directions of the extracurricular and out-of-school work in a modern elementary school are being considered.

From the perspective of his own extensive background, and considering publications available in this area, the author makes the conclusion that, the modern educational system should create all the conditions for a child to choose the hobby groups and electives, which would be suitable for child's skills and inclinations development.

In modern conditions, when the dynamic and at times unpredictable socio-political situation in the country has made the teaching and educational process more difficult, the question of increasing morality and moral culture is actual. Moral education is put forward due to the holding of the extracurricular activities.

Key words: extracurricular activity, educational activity, educational process, junior pupils.

Стаття надійшла до редакції 04.04.2017 р.

Прийнято до друку 25.05.2017 р.

Рецензент – д.ф.н., проф. Неживий О. І.